

Helena Tiihonen
Liite 7.
Kaisankankaantie 165
98400 Isokylä
puh 0400 345104
helena.tiihonen@sll.fimnet.fi

MUISTUTUS KEMIJOEN TULVARISKIEN HALLINNAN SUUNNITTELUSTA LAPIN ELY-KESKUKSELLE

1. Miksi tämäkin ”kuuleminen” on toteutettu siten, että tavallisella ihmisellä ei ole kuin 1-2 vrk:tta aikaa toimittaa mielipiteensä ELY-keskukseen. Viimeinen päivä on vielä perjantai, eli siis edes viikonloppu ei ole käytettävissä. Lapin Kansa kirjoitti asiasta vasta 31/7/2013.

”Mahdollisimman avoin, kaikkien tahojen hyväksymä...” Allekirjoittanut on ollut kolme kertaa Lapin liiton järjestämässä ”tulvasuojelu-seminaarissa” muutaman vuoden välein, eivätkä asiat olleet muuksi muuttuneet tässä välissä: Kemihaaran allaspropagandaa kaikki tyynni. Nuokin tilaisuudet informoitiin Lapin Kansassa vain pari päivää ennen tilaisuuksia. Ei ollut paljon aikaa valmistella kritiikkiä.

Viime tilaisuudessa (1/13) kysyin, miten tämä MMM:n työryhmä on valittu, kun siihen näyttää kuuluvan vain nk. altaan rakentajia. Olen tätä yrittänyt selvittää muualtakin. Hyvin kirjavasti on eri puolilla valittu kuntien edustajat, yleensä asia on ollut vain hallituksessa. Missään ei ole puhuttu mitään altaista, ainoastaan tulvariskiä kartoituksesta eli ihmiset eivät ole tunnustaneet kyseessä olevan jälleen kerran allasuhka.

Puh. johtaja Hannes Manninen kysyi tammikuun tilaisuudessa ikään kuin vitsinä, olisiko pitänyt valita Vapaa Vuotos-liikkeen edustajia. Sanoin: ”Totta kai olisi pitänyt valita ja muitakin tasapuolisesti kiistanalaisessa asiassa!”

Koen, että mitään kriittistä tai puheenjohtajan käsityksistä poikkeavaa asiaa ei ole otettu huomioon keneltäkään esittäjältä ko. Lapin liiton tilaisuuksissa, AINOISSA, joissa muka olisi pitänyt tulla kuulluksi. Edes Pelkosenniemen kunnan kannanottoa ei oltu huomattu lainkaan tulleeeksi - kun se sattui olemaan allaskielteinen... Tämä tapahtui nk. ”palauteseminaarissa”, jolloin Jaakko Ylitalo oli vielä puheenjohtajana ja Maiju Hyry sihteerinä.

2. Lähtökohtaisesti kiistely siitä, pyritäänkö suojautumaan kerran 100 vai 250 vuodessa odotettavissa olevaa kevätsuurtulvaa silmällä pitäen, on mieltä vailla tässä ajassa. On huomattava, että maankäyttö ja vesistöt ovat aivan erilaisia kuin Saulin tulvan aikoihin – ja näin myös epävarmuustekijöitä ja muuttujia on paljon enemmän.

Lähes joka päivä on uutisia katastrofitulvista eri puolilla maapallolla. Myös Suomessa on ollut uhkaavia tilanteita. Kyseessä ovat kautta linjan rankkasateiden aiheuttamat, lumettoman ajan tulvat. Ihminen on suuressa viisautessaan tuhonnut kosteikot ja maa ei

enää pysty imemään vettä. Ilmastonmuutos vielä tähän lisänä jäätiköiden sulamisvesineen.

Näinhän on tapahtunut myös Kemijoen sadealueella:

Suo-ojitukset, metsän laajat avohakkuut aurauksineen ja suoraan jokiin johtavine ojituksineen. Näin jopa vaarojen rinteillä ja vieläpä suunta alaspäin rinnettä – ja yhä edelleen. MMM:n hallinnon alaa. Erittäin tiheä metsätieverkko, ja erittäin merkittävinä kosteikkojen hävittäjinä Lokan ja Porttipahdan suuret säännöstelyaltaat sekä Kemijärven säännöstelyn aloittaminen ja patoaltaat. Yhä painavampien koneiden käyttö maataloudessa aiheuttaa myös veden imeytymisen huononemista peltopohjien tiivistymisen takia. Tiestö ja muu ihmisen rakennustoiminta tietysti lisänä. Näin sulamisvedet syöksyvät nopeasti jokiin – ja kesällä joet ovat sitten vähävetisiä.

Siis kosteikkojen entistäminen ja ylipäänsä maan läpäisykyvyn parantaminen olisi ensisijainen tavoite, mihin pitäisi voimallisesti ja nopeasti pyrkiä. Tätä asiaa valitettavasti ei ole käsitelty itse asiassa ollenkaan ko. seminaareissa. Kiinnostaisi todella paljon, minkä verran läänissämme on ylipäänsä ennallistettu soita. Pelkkä ojien näennäinen ”umpeenkasvaminen” ei pidätä vettä. ”Umpeenkasvaminen” ei ole oikeasti ennallistanut suota kosteikkona.

Jaakko Ylitalo on pelotellut useassa lehtikirjoituksessaan näillä tämän hetken suurtulvilla ja vaatinut varautumaan kerran 250 vuodessa ilmenevään suurtulvaan...

Paradoksaalisesti kesätulvat ovat riski rakennetussa vesistössä. Tämän totesi myös Timo Alaraudanjoki ensimmäisessä Lapin liiton tilaisuudessa toisin sanoin.

Bertil Vehviläisen esitys tulvien luonteen mahdollisesta muuttumisesta ilmastonmuutoksen ym. muuttujien takia osoitti, että mitään varmaa ei voi sanoa. Todennäköisintä esityksen mukaan on se, että lähivuosina lumimäärä voi nousta, mutta tulevaisuudessa täällä pohjoisessakin lumiaika lyhenee ja tulvat esiintyvät lumettomana aikana lähinnä syystulvina. **Siis rakennetulla joella riskit tulvavahinkoihin kasvavat siinä tapauksessa. Uudet altaat vielä pahentaisivat riskiä.**

Näin epävarmoista mallinnostuloksista huolimatta Bertil Vehviläinen esiintyy altaita ajavien herrojen Hellsten, Manninen ja Kaatra kanssa ikään kuin tieteellisenä selkänोजना vesivarastoja puolustelevana Kemijoki Oy:n tulvasuojelunettisivuilla. Artikkelin tekijänä entinen Vuotoksen allasta voimakkaasti ajanut Kepu:n kansanedustaja Markku Laukkanen.

Huomattu myöhemmin: Kuva poistettu jostakin syystä Kemijoki Oy:n sivuilta...

3. On hyvin nurinkurista, että Rovaniemi vaatii Kemihaaran allasta Pelkosenniemen yläpuolelle suojelemaan itseään tulvilta. Liitän mukaan kirjoitukseni jo historiaan painuneella päivämäärällä 2/6/1995, liite 2. Siinä ihmettelen Rovaniemen suunnitelmia rakentaa rakennuksia tulvarajan alapuolelle – ja totean, että noin yritetään saada tulvasuojeluperuste räseikköperusteen lisäksi Vuotoksen altaalle. Ei siis mitään uutta Vuotosallas-asiassa auringon alla.

Kemijoki Oy:n valvomon päällikkö Jorma Keskipoikela oli näköjään kirjoittanut tuolloin ennen kirjoitustani lehdessä: ”Vuotoksen allas korjaa Kemijoen vesistön puutteita

oleellisesti.” Jumalallisen kuuloista.

Tulvadirektiivistä:

Tulvadirektiiviä tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti ja asenneneutraalisti siten, että direktiivin kaikki kohdat tulevat huomioon otetuiksi, eikä mikään edellytys jää taloudellisen tai muun vastaavan tavoittelun varjoon. Puheena olevassa menettelyssä on keskitytty pelkästään teknisiin pykäliin, vrt. Timo Alaraudanjoen esitykset. Näin ei saa olla!

Direktiivin kohdassa 2. todetaan, että ”*tulvat ovat luonnonilmiöitä, joita ei voi estää*” (Tulvadirektiivi lainvoimainen 6.11.2007). Jokien luonteeseen kuuluvat tulvat ja viisaat ovatkin rakentaneet rakennuksensa tulvarajan yläpuolelle, toisin kuin monet rovaniemeläiset epäviisaitten viranomaisensa luvilla. Luontaiset tulvat ovat lisäksi monille rantavyöhykkeiden kasveille ja eläimille tärkeä, elinvoimaisuutta ylläpitävä ilmiö. Entisaikojen viisaat ihmiset käyttivät tulvaniittyjen kasvit hyödykseen, lähinnä karjan ruokana.

Direktiivin kohta 22: ”*Tässä direktiivissä kunnioitetaan perusoikeuksia ja otetaan huomioon erityisesti Euroopan unionin perusoikeuskirjassa tunnustetut periaatteet. Sillä pyritään erityisesti Euroopan unionin perusoikeuskirjan 37 artiklassa vahvistetun kestävä kehityksen periaatteen mukaisesti edistämään sitä, että ympäristönsuojelun korkea taso sisällytetään unionin politiikkoihin.*”

Rovaniemen tulee luonnollisesti vastata itse virheistään ja tehdä tulvasuojelutoimenpiteet omalla alueellaan. Tuntuu hyvin erikoiselta, kun rovaniemeläiset vastustavat ruoppauksia ja pengerryksiä vetoamalla hinnan lisäksi vedenlaatu- ja maisemahaittoihin. Ei tunnu olevan ymmärrystä säännöstelyaltaiden vedenlaatu – ja maisemavaikutuksista. Toiselle alueella saa tulla vaikka minkälaisia haittoja. Väliaikaisrakennelmat pengerryksissä ovat nykyaikana oletettavasti mahdollisia. Ruopattavia kohteita Timo Alaraudanjoki onkin esitellyt useita ja niiden toteuttaminen tuo merkittävän avun. Rovaniemen rakennuslupamenettely toivon mukaan on järkevöitynyt.

Vesipuitedirektiivistä:

EU:n vesipuitedirektiivi edellyttää vesistöjen vähintään hyvän tilan olevan saavutettu vuoteen 2015 mennessä. KHO:n Vuotos-päätöksessä 18/12/2002 on todettu vedenlaadun heikkeneminen alapuolisessa vesistöissä. Humusaineen irtoaminen ja kulkeutuminen Kemihaaran alueen soista vaikuttaisi alapuolisen Kemijärven, Kemijoen sekä Kemin edustalla Perämeren vedenlaatuun. Ruotsin ympäristöviranomaisen vastusti Vuotoksen allasta.

4. Päällimmäiseksi tammikuun tilaisuudesta jäi MMM:n virkamiehen Kai Kaatran sanoma: kaikki muut tulvasuojelutoimet altaaseen verrattuna ovat NÄPERTELYÄ. Työryhmän puheenjohtajan Hannes Mannisen sanoma: jos allasta ei saa tehdä, on tämä vain RAHATTOMIEN RUPATTELUA. Muistui hyvin elävästi mieleen Hannes Mannisen puheenvuoro massaliikkeen perustamiskokouksessa, siis Stora Enson tehtaan lopettamisvaiheessa Kemijärvellä. Hän julisti, että nyt on saatava Vuotos rakenteille ikään

kuin kompensaatona kilpailijan (toivotun ja tarkoituksenmukaisen?) lopettamisen jälkeen... Kovin on Vuotoksen altaaseen sitoutunut puheenjohtaja työryhmässä. Ei herätä luottamusta laisinkaan!

5. Allekirjoittanut on tehnyt eduskunnan oikeusasiamiehelle kaksi tutkimuspyyntöä Lapin liiton virkamiesten toiminnasta nk. Kemihaaran allas-asiassa ja verorahojen kuluttamisessa Kemijoki Oy:tä paremmin hyödyttäviin selvityksiin – tai jokiyhtiölle parempia tuloksia tuottaviin selvityksiin. EOA ei puutu asiaan, koska on kyse valmistelusta. Aion kysyä kolmannen kerran ihan lähiaikoina, koska mielestäni yhden yhtiön vaikutusvalta on johtanut ja johtaa perusoikeuksien polkemiseen – ja mielestäni on kyse ollut jo aika pitkään muustakin kuin valmistelusta.

Kemijoki Oy:n vaikutusvalta on estänyt sen omistamien Natura-alueiden suojelutoteutuksen Kemihaaran soilla. Maakuntakaavassa nk. Vuotos-alue on edelleen tyhjää täynnä. **Tämähän on selvää edellytysten luontia säännöstelyaltaalle.**

Siis edes maamme korkeimpien oikeuksien lain voiman saaneita päätöksiä suojelusta ei toteuteta ja maakuntakaavaan ei ko. päätösten mukaisia alueita merkitä. On olemassa aikoinaan tehty Vuotoksen alueen osa(?)yleiskaavakin, ihan ympäristöministeriön maksama, jota ei toteutettu Kemijoki Oy:n hankkeen takia. Ko. asiakirja löytyy varmasti jostakin arkistosta ja on käytettävissä soveltuvien osien.

6. **Lopuksi:**

Kyseenalaistan tämän jo vuosia jatkuneen menettelyn. MMM ja Lapin liitto ovat jäävejä entisen historian takia asiassa. On raivostuttavaa, kun heti KHO:n kielteisen Vuotos-päätöksen jälkeen kohta 10 vuotta on ollut jatkuvaa Kemihaaran allas-juonittelua - eikä oikeita tulvasuojelutoimia ole päästy toteuttamaan. MMM näyttää käyttävän toimivaltaansa hyvin ristiriitaisesti oman hallinnonalansa sisällä, vrt. esimerkiksi allashankkeiden tukeminen/bioenergia/porotalous.

Tulvariskien hallintaorganisaatio Kemijoen vesistössä on erikoinen maakunnallisen liiton ja maa - ja metsätalousministeriön =MMM hallitsevan roolin takia. Tarkoitushakuista?

Vaadin vastuullisia viranomaisia hoitamaan Natura-suojeluasiat tolalleen ja Lapin liiton toimijoita päivittämään maakuntakaava lainvoimaisten päätösten mukaiseksi.

Vaadin tulvasuojeluasioiden hoitamista virkavastuulla, ei hyvä veli-järjestelmän mukaisesti. Vuotos-sidonnaisella Hannes Mannisella ei ole minkäänlaista pätevyyttä toimia tulvariskien hallintaa suunnittelevan työryhmän puheenjohtajana. Siihen tarvitaan poliitikon sijasta hydrologian ja vesibiologian ammattilainen. Työryhmässä ko. ammattilaisia pitäisi olla useampia.

Vaadin hylkäämään kaikki allassuunnitelmat, joilla on piinattu jokivarsien asukkaita jo yli puoli vuosisataa. Moraalitonta, epäeettistä perusoikeuksien polkemista! Vanhat pikkuallassuunnitelmatkin piti ottaa esille, että saataisi ihmiset toisiaan vastaan. Sairasta.

Liitelistan ja liitteet toimitan erikseen.

Vaadin perehtymään niissä oleviin perusteluihin vesitasapainon palauttavista tulvasuojelutoimista ja toteuttamaan niitä oman maakuntamme eduksi. Allekirjoittaneelle on kertynyt kokemusta 10 vuoden vesioikeusprosessin ajalla myös tulvasuojeluasioista, niitä koskevista väitteistä ja väitteitä kumoavista perusteluista.

Varaan itselleni oikeuden tarkentaa ja täydentää muistutustani, vedoten ”mahdollisimman aukottomaan avoimuuteen”.

Kemijärvellä 2/8/2013

Helena Tiihonen

Yleislääketieteen erikoislääkäri

Kemijärven ranta-asukas, Keminsaarten rantapalstan omistaja sekä edelleenkin hukutettavaksi suunnitellun tilan omistaja nk. Vuotos-alueelta. Nämä kaksi ovat yksityisiä rauhoitusalueita.

Vuotoksen Voima Oy:n hallituksen puheenjohtaja

Vapaa Vuotos-liikkeestä

Tiedoksi:

Eduskunnan oikeusasiamies

EU

Ympäristöministeriö

Tiedotusvälineet

Ym